

JURIDISKA FAKULTETEN
vid Lunds universitet

Kristian Ekholm

Näthat - Den moderna mobbningen
Hur väl fungerar den svenska lagstiftningen gentemot
näthatsbrotten?

LAGF03 Rättsvetenskaplig uppsats

Uppsats på juristprogrammet
15 högskolepoäng

Handledare: Sverker Jönsson

Termin: HT2015

Innehållsförteckning

Förkortningar	3
Sammanfattning	4
Summary	6
1 Inledning	8
1.1 Bakgrund	8
1.2 Syfte	8
1.3 Frågeställningar och avgränsningar	8
1.4 Metod	9
1.5 Material	9
1.6 Forskningsläge	10
1.7 Disposition	10
2 Vad är näthat och vilka lagrum kan brotten gå under?	10
2.1 Vilka brott kan då bli aktuella?	12
2.1.1 Ärekränkning	12
2.1.2 Ofredande 4 kap. 7§ BrB	13
2.1.3 Olaga hot 4 kap. 5§ BrB.....	14
3 Få anmälningar resulterar i personupplärning	14
3.1 Ärekränkingsbrott och åtalssvårigheter	15
3.1.1 Då kan åklagare åtala.....	15
3.2 Ingen brottslig gärning	17
3.3 Gärningsperson under 15 år	17
3.4 Vanligaste nedläggningsorsaken	17
3.5 Svårigheter kopplade till lagstiftningen	18
4 Problem inom polisväsendet och åklagarmyndigheten	20
5 Vilka förbättringar kan göras?	22
6 Analys och slutsats	25
Käll- och litteraturförteckning	29
Tryckta källor	29
Litteratur	29
Elektroniska källor	29

Förkortningar

BrB	Brottsbalken
BRÅ	Brottsförebyggande rådet
Dir.	Direktiv
Ibid	Ibidem
Prop.	Proposition
YGL	Yttrandefrihetsgrundlagen

Sammanfattning

Näthat är någonting nytt, men samtidigt inte. Det har funnits en tid men samhället har bara inte vetat vad det varit eller inneburit. Men ämnet har blivit väldigt aktuellt, och nämns nog i tidningar och på sociala medier i alla fall ett par gånger i månaden. Detta ämne borde egentligen ha varit aktuellt för flera år sedan. Då kanske lagstiftningen och rättssystemet hade hängt med i samma takt som näthatet, som har ökat explosionsartat.

Syftet med uppsatsen är att försöka belysa vilka brott det handlar om när man pratar om näthat. Belysa de problem som rättsväsendet tycker finns hos dem själva, hos lagstiftningen och vad som kan förbättras på respektive områden.

Det är för många oklart vad det är som gäller när man är på internet. Många reflekterar inte ens över att samma lagar gäller på internet som i vanliga livet. Många tänker nog inte ens att det man gör på internet är lika verkligt som om du gjort samma sak mot någon på skolgården. Andra tror att de har extremt bra koll, vilket gör att de får skriva vad som helst på nätet. Det är ju ändå yttrandefrihet i Sverige. Men ska denna rätt få inskränka på en annan rätt, den att slippa blir kränkt?

Uppsatsen kommer med hjälp av dessa aspekter och möjliga förbättringar inom rättsväsendet och lagstiftning, sedan att avslutas med en analys ur ett rättskritiskt perspektiv.

Uppsatsen har sin utgångspunkt i brotten som finns i brottsbalken, främst de om ärekränkning i kapitel 5. Ihop med en rapport från Brottsförebyggande rådet och Mårten Schultz bok "Näthat – Rättigheter & Möjligheter", görs ett försök att bena ut vilka de verkliga problemen är och som gör att så få kränkingsanmälningar leder till åtal.

Det finns problem inom rättsväsendet, främst kompetensmässigt när det gäller IT-brott. Dessutom fungerar samarbetet med nationella och internationella aktörer långt ifrån felfritt.

Detta, ihop med problem inom den aktuella lagstiftningen med svåruppnåeliga rekvisit och diffusa gränser. De brottsliga gärningarna begås numera även av de som inte är straffmyndiga samt att många anmälningar inte heller är ett brott.

Nu verkar det dock som att samhället börjar ta tag i detta problem och redan nu har vi fått se en lagändring, om än liten, men en utredning är på väg att redovisas och förhoppningsvis kan den komma med revolutionerande tillskott, för att kunna gå mot bättre tider och verkligen få bukt med kränkingsbrotten.

Summary

Cyber bullying is something new, but at the same time it is not. It has existed for some time but society has just not known what it actually was about. The topic has become highly current, and it is mentioned in the newspapers and on social media several times a month. This subject however, should have been current several years ago. Then maybe the law and the legal system would have been at the same level as cyber bullying is today, which has grown massively.

The purpose of this essay is to try illustrating what crimes are committed when talking about cyber bullying. Highlight the problems within the judicial system, the legislation and whether what can be improved in the different areas.

There are too many uncertainties what the rules are when you surf on the Internet. A lot of people might not even reflect upon their actions in the same way when it happens on the Internet in comparison with their real life. People forget that the same rules apply on the Internet as in their ordinary life. Others think that they have extremely good control, which means that they can write nearly anything online. The freedom of speech is applicable in Sweden. But shall this right confine another right, namely the one to avoid becoming offended?

The essay will with these aspects and possible improvements in the area of judiciary and legislation, to be concluded with an analysis from a right critical perspective.

The essay has its origins in the crimes contained in the Penal Code, especially those on defamation in Chapter 5. Together with a report from the National Council and Mårten Schultz's book "Cyber bullying - Rights & Opportunities", an attempt are made to sort out what the real problems are and what make that so few violations reports lead to prosecution.

There are problems in the legal system, particularly in terms of expertise when it comes to cyber crimes. Additionally, the cooperation with national and international actors is far from flawless and together with problems in the current legislation with the elusive offenses and diffuse boundaries. Even those who are not criminally liable nowadays

commit the criminal offenses and many of the notifications are not even a crime in the end.

However, it seems now that society begins to grab a hold of this problem and we have already seen a change in the law, albeit a small one. But an investigation is about to be recognized and hopefully it can come up with revolutionary supplement, to be able to go against better times and once again overcome the violation crimes.

1 Inledning

1.1 Bakgrund

Näthat, vad är det?

För några år sedan nämndes knappt näthat i media. Varken jag, eller folk i allmänhet, hade någon vetskap om vad näthat var eller vad det gjorde med vårt samhälle.

Som en blixtnedslåg från klar himmel kom tv-programmet "Trolljägarna", i vilket Mårten Schultz (professor på Juristprogrammet vid Stockholmsuniversitet) figurerar. Programmet tar upp internetbaserad mobbning, kränkningar och hat i syftet att sprida kunskap.

Programmet belyser problemet och talar om vad man som utsatt kan göra för att få upprättelse. Många vet inte vad eller hur man ska göra. Lika lite visste jag innan jag såg programmet. Detta gjorde mig så pass intresserad att jag ville fördjupa mig inom ämnet och när möjligheten kom att skriva en uppsats var valet enkelt.

Kränkningar som sker "öga mot öga" och kränkningar som sker på nätet går under samma lagregler, båda är alltså ett brott. Problemet i dagens samhälle är att vissa tror att det man skriver på nätet inte är på "riktigt". Man reflekterar ofta inte över att det sitter någon på andra sidan och tar emot kränkningen eller hatet.

1.2 Syfte

Syftet med uppsatsen är att försöka bena ut vilka lagregler näthatet kan falla under. Hur det kommer sig att det är så svårt att bli fälld för ett näthatetsbrott samt vad man har för möjligheter att förbättra lagstiftningen eller vägen till åtal för dessa brott.

1.3 Frågeställningar och avgränsningar

Denna uppsats kommer försöka besvara tre huvudfrågor:

- Vilka är näthatetsbrotten?
- Vilka problem förekommer i samband med dessa brott?
- Vilka förbättringsåtgärder kan göras för att lindra problemen och förbättra läget?

Uppsatsen kommer främst avgränsas genom en inriktning mot ärekränkingsbrotten, då jag finner dessa mest intressanta och potentialen för de frågeställningar jag kommer

att besvara är störst inom dessa brott. Ofredande och olaga hot kommer förklaras kortfattat i början av uppsatsen och sedan finnas med som jämförelser i den löpande texten.

På grund av uppsatsens begränsade omfattning har jag valt att avgränsa mig till den skriftliga delen av kränkningarna, alltså inte kränkningar som görs med bilder/filmer. Jag kommer inte att gå in på yttrandefrihetsbrotten utan kommer använda det som en aspekt i analysen. Uppsatsen kommer vara köns- och åldersneutral.

1.4 Metod

Uppsatsen kommer i de deskriptiva och undersökande delarna att utgå från rättsdogmatisk metod. De allmänt accepterade rättskällorna kommer således användas för att försöka fastställa gällande rätt.¹ I de analyserande delarna kommer sedan resultatet att analyseras utifrån ett rättskritiskt perspektiv. Den gällande rätten kommer således att ifrågasättas och problematiseras. Även här lämpar sig den rättsdogmatiska metoden då den likväl kan användas för att framställa kritik och föreslå förändringar av rätten.²

1.5 Material

Grunden till denna uppsats kommer först och främst att tas ifrån: *Näthat – Möjligheter & Rättigheter, Brotten mot person och förmögenhetsbrotten, Polisanmälda hot och kränkningar mot enskilda personer via internet från Brå*. Detta material utgör grundstenarna i uppsatsen, och framför allt Brås rapport kommer följa med under hela den löpande texten, då den är senast utkommen samt skildrar ämnet och problemet på ett föredömligt sätt och rapporten kommer därför lägga grunden för detta arbete. Jag finner den pedagogiska uppdelningen i denna rapport som väldigt bra och jag har därför valt att till viss del följa den.

Detta kommer att kompletteras med diverse rapporter, från åklagar- och polismyndighet. Detta för att använda sig av rättsväsendets material och åsikter kring det hela, då de är yrkesaktiva och behandlar ämnet på nära håll.

---

¹ Korling & Zamboni (2013), s. 21

² Korling & Zamboni (2013), s. 24

Med hjälp av detta material ska uppsatsen försöka besvara frågeställningarna och ta upp relevanta problem men också möjliga lösningar i ett område som just nu står och stampar, förhoppningsvis på väg framåt mot förbättringar inom området.

1.6 Forskningsläge

Mest framstående inom ämnet näthat har Mårten Schultz varit och han har även skrivit två böcker inom området. Men trots att det behandlade ämnet varit aktuellt i snart 20 år, är det först på senare år som det börjat hända saker. Brå har släppt rapporter åt regeringen, som behandlar ämnet, men bara de senaste åren. Även vissa intresseorganisationer har släppt rapporter som behandlar detta problem hos ungdomar och barn.

Åklagarmyndigheten har även de släppt en rättspromemoria, som behandlar ämnet för ärekränkning. Det börjar hända mer och mer inom området, bland annat kom en lagändring 2014, som ska underlätta åtal vid ärekränkning, dessutom kommer resultatet av en utredning efter kommittédirektivet: *"Ett modernt och starkt straffrättsligt skydd för den personliga integriteten"*, att släppas i slutet av januari 2016.

1.7 Disposition

Uppsatsen börjar med en redogörelse för vad näthat är och vilka lagrum som är aktuella. Sen kommer uppsatsen systematiskt att gå igenom andelen anmälningar som personuppklaras. Det följs sedan av problemen, dels inom rättsväsendet, dels inom lagstiftningen. Sedan följer ett kapitel med möjliga förbättringar på problemen som kommer tas upp. Det hela avslutas sedan med en analys ur ett rättskritiskt perspektiv och med hjälp av presenterat innehåll kommer genomgående frågeställningarna försöka besvaras.

2 Vad är näthat och vilka lagrum kan brotten gå under?

"Näthat är ingen juridisk term utan ett samlingsbegrepp och kan handla om olika typer av brott. Ibland kallas det internettrakasserier eller nätmobbning.

Egentligen finns det inga särskilda lagar för hot och trakasserier på nätet. Samma regler

gäller där som på skolgården eller på arbetsplatsen. Det speciella med det som händer på nätet är att det snabbt kan få väldigt stor spridning.”³

Näthat har idag blivit ett jättestort problem i samhället, kanske större än någonsin då många människor runt om i världen har valt att på ett eller annat sätt exponerat sig och via bilder, texter, m.m. visat att man tycker på ett speciellt sätt eller att man är på ett speciellt sätt.

Men med de sociala medierna och internet, har även en annan dörr öppnats, d.v.s. hat från personer som du som offer inte har någon koppling till över huvud taget. Folk kan kommentera och skriva vitt och brett i bloggars kommentarsfält, kommentera en bild på Instagram eller kommentera en status på Facebook.

Det har blivit allt lättare att tycka, kränka eller hota andra medmänniskor. Personer man inte har någon som helst koppling till kan helt plötsligt börja kränka eller hata dig. Varför har det blivit så här?

Sociala medier har blivit som en andra verklighet. Du träffar inte personen öga mot öga, utan via alias, konton eller anonyma användare skapar man en andra verklighet, men som inte alltid uppfattas som en sådan. Vissa hatare förstår inte riktigt vad de bidrar med medan andra förstår precis vad de gör och vad de vill åstadkomma.

Trots att detta har blivit ett stort samhällsproblem är det många, offer som gärningsperson, som inte vet vad det är för lagar och regler som gäller på internet. Vad får skrivas respektive inte skrivas på nätet? Många vet inte vad man som offer bör göra om man har blivit utsatt för näthat.

Yttrandefriheten sträcker sig långt i Sverige och enligt Yttrandefrihetsgrundlagen (YGL) 1kap. 1§ har alla rätt att uttrycka sig och ha personliga ställningstaganden. Samtidigt har vi i Sverige en rätt att inte bli kränkt. Detta medför självklart vissa svårigheter att avgöra vad som är förbjudet och inte. Utgångspunkten är dock samma, kränkningar etc. är förbjudna på internet så som i verkligheten.⁴

---

³ <https://polisen.se/Lagar-och-regler/Om-olika-brott/It-relaterade-brott/Nathat/> (2/1-16).

⁴ <http://www.juridikinstitutet.se/nathat> - (hämtad 2/1-16).

2.1 Vilka brott kan då bli aktuella?

- Förtal (ärekränkingsbrott) 5 kap. 1§ Brottsbalken(BrB)
- Förolämpning (ärekränkingsbrott) 5 kap. 3§ BrB
- Ofredande 4 kap. 7§ BrB
- Olaga hot 4 kap. 5§ BrB

2.1.1 Ärekränkning

Inom näthatsjuridiken har ärekränkingsbrotten en väsentlig roll. Förtalsbestämmelsen utgör ett försvar för vår ära och heder. Den är alltså personlig och ska även täcka in den personliga integriteten. Förtal och förolämpning utgör de två delarna som tillsammans bildar ärekränkning.⁵ Ärekränkingsbrotten är ett uppsåtsbrott, vilket menas att gärningsmannen måste haft uppsåt för att dömas.⁶

2.1.1.1 Förtal 5 kap. 1§ BrB

”Den som utpekar någon såsom brottslig eller klandervärd i sitt levnadssätt eller eljest lämnar uppgift som är ägnad att utsätta denne för andras missaktning, dömes för förtal till böter.

Var han skyldig att uttala sig eller var det eljest med hänsyn till omständigheterna försvarligt att lämna uppgift i saken, och visar han att uppgiften var sann eller att han hade skälig grund för den, skall ej dömas till ansvar.”

I förtalsparagrafens första stycke beskrivs villkoren för ansvar. Pekar man ut en person som brottslig eller klandervärd⁷, och detta leder till att offret riskerar att drabbas av andra personers förakt, kan man ha gjort sig skyldig till detta brott. Man har då utsatt brottsoffret för andras *missaktning*.⁸

I paragrafens andra stycke finns dock ett undantag som gör att personen som förtalats, kan slippa undan ansvar om uppgiften som lämnats kan vara försvarlig, bara om den var sann eller om man hade skälig grund att lämna den. I paragrafen ligger alltså inte fokus

---

⁵ Schultz 2015, s. 50.

⁶ <http://www.aklagare.se/PageFiles/13569/R%C3%A4ttsPM%202014-2.pdf> - s. 23, 26; Jareborg och Friberg 2010, s. 68.

⁷ Jareborg och Friberg, s. 70.

⁸ ibid. s. 69-70.

på om man som brottsoffer har tagit illa vid sig av uppgiften, utan fokus ligger istället på hur uppgiften har inverkan på allmänhetens syn på offret.⁹

För att dömas för förtalsbrott krävs alltså, att uppgiften faktiskt har spridits och kommit andra personer tillhanda¹⁰, och att det inte förekommer någon ansvarsfrihetsgrund i stycke två. Handlar det enbart om att man fått utstå en kränkning, antingen "face to face" eller om man fått det skrivet till sig, räcker inte detta för förtal, men det kan däremot gå under brottet förolämpning som kommer att behandlas härnäst.¹¹

2.1.1.2 Förolämpning 5 kap. 3§ BrB

"Den som smäddar annan genom kränkande tillmäle eller beskyllning eller genom annat skymfligt beteende mot honom, dömes, om gärningen ej är belagd med straff enligt 1 eller 2 §, för förolämpning till böter.

Är brottet grovt, dömes till böter eller fängelse i högst sex månader."

Det är alltså förolämpning och förtal som utgör ärekränkingsbrotten. De är snarlika men ändå så olika. Skillnaden mellan dem är att för förtal lämnas en kränkande uppgift, som dels inte behöver sägas direkt till personen, dels ska det påverka hur allmänhetens syn blir på offret, gärningspersonen förtalar offret.¹² När det istället gäller förolämpning säger gärningspersonen kränkningen/värdeomdömet direkt till personen/offret¹³, och det spelar då ingen roll vad andra tycker utan det är hur offret känner som spelar roll och hur denne påverkas av kränkningen.¹⁴

Det finns dessutom ingen möjlighet att gå fri från ansvar när det gäller förolämpning, som det går vid förtalsparagrafens andra stycke. Precis som i förtal så finns där en åtalsbegränsning.¹⁵ Detta kommer gås närmare in på i avsnitt 3.3.

2.1.2 Ofredande 4 kap. 7§ BrB

"Den som handgripligen antastar eller medelst skottlossning, stenkastning, oljud eller annat hänsynslöst beteende eljest ofredar annan, döms för ofredande till böter eller fängelse i högst ett år."

---

⁹ Schultz 2015 s. 50,; Jareborg och Friberg 2010, s. 73-77.

¹⁰ Jareborg och Friberg 2010 s. 72.

¹¹ Schultz 2015 s. 50-55.

¹² Schultz 2015, s. 58-59.

¹³ ibid s. 59.

¹⁴ Jareborg och Friberg 2010, s. 81.

¹⁵ Schultz 2015, s. 60.

Ofredande är ett fridsbrott, som menas att man har en rättighet att få vara ifred och känna trygghet som person. Det går under allmänt åtal. Ofredande är ett brott du kan dömas för om du, som gärningsperson, inte kan dömas i enlighet med något annat kränkingsbrott. Det kräver också att gärningspersonen "allvarligt stör" målsägande och kränker denne, samt att uppsåt föreligger.¹⁶

2.1.3 Olaga hot 4 kap. 5§ BrB

"Om någon lyfter vapen mot annan eller eljest hotar med brottslig gärning på sätt som är ägnat att hos den hotade framkalla allvarlig fruktan för egen eller annans säkerhet till person eller egendom, döms för olaga hot till böter eller fängelse i högst ett år.

Är brottet grovt, döms till fängelse, lägst sex månader och högst fyra år."

Olaga hot är även det ett fridsbrott, och gällande olaga hot ska man på något sätt känna rädsla för sin egen del, någon närståendes eller för egendom som kan förstöras. Men hot behöver inte vara olagliga. För att det ska räknas som olaga hot krävs det att hotet innebär att man hotar med en annan brottslig handling och att det drabbade offret ska känna rädsla för sitt liv, hälsa eller sin egendom.¹⁷

3 Få anmälningar resulterar i personupplärning

Enligt BRÅs rapport från 2015, framgår det av deras undersökning att 96 procent av de fall som tagits upp i rapporten, som gäller polisanmälda näthatsbrott, har lagts ner.

Vilket betyder att endast 4 procent av anmälningarna ledde till åtal (28 stycken av 713).

¹⁸Brå nämner att det finns många förklaringar och orsaker till varför andelen för åtal och personupplärning är så låg, det kan bl.a. vara att förundersökningsledaren t.ex. väljer att lägga ned utredningen p.g.a. kostnaderna blir oproportionerliga med tanke på brottet samt om det finns en risk för åtalsunderlåtelse¹⁹. Svårigheter kan också finnas när det gäller identifikation av en misstänkt för brottet eller för svag bevisning, vilket också kan leda till nedläggning.²⁰

---

¹⁶ Schultz 2015, s. 67-69.

¹⁷ ibid, s. 64-65.

¹⁸ Andersson, Frida. Polisanmälda hot och kränkningar mot enskilda personer via internet: Rapport 2015:6. Brottsförebyggande rådet, 2015. s. 79-80, 84-85.

¹⁹ 23 kap. 4 a § rättegångsbalken(1942:740).

²⁰ Brå, Rapport 2015:6 s, 84.

3.1 Ärekränkingsbrott och åtalssvårigheter

Många av de anmälningar som läggs ner och inte utreds av polisen, läggs ner för att åtal inte är påkallat. Detta fenomen är vanligt när det gäller ärekränkingsbrotten, då dessa är s.k. "målsägandebrott". På Åklagarmyndigheten säger de så här om "målsägandebrott":

*"Ärekränkingsbrott, det vill säga grovt förtal, förtal och förolämpning, är i princip så kallade målsägandebrott. Detta innebär som huvudregel att sådana brott inte får åtalas av andra än den som blivit utsatt för brottet (enskilt åtal). Det finns dock ett visst utrymme för åklagare att väcka allmänna åtal."*²¹

BRÅ nämner detta som den vanligaste anledningen till varför inte åtal väcks för ärekränkingsbrott och det visas också i statistiken i rapporten.²²

Privatpersonen blir då själv tvungen att vara utredare, samla in bevis och hitta den skyldiga. Inte nog med detta så måste målsäganden själv föra den rättsliga processen, lämna in stämningsansökan till tingsrätten och sedan väcks åtalet.²³

Detta är en rätt stor process och kan för gemene man vara jobbig och väldigt dyr. Detta kan vara den största anledningen till varför inte många åtal väcks gällande ärekränkning, då sannolikheten att det ska leda till något kan anses som extremt liten.²⁴ Antal anmälningar visas i den statistik som BRÅ har plockat fram 2015 och det är dryga 20 procent (147 st.)²⁵ av de totala anmälningarna och 54 procent²⁶ av anmälningarna för ärekränkingsbrotten, som de valt att plocka upp i utredningen för årets rapport, som har lagts ner p.g.a. att "åtal för brottet (av allmänna eller särskilda skäl) inte är påkallat ur allmän synpunkt eller för att en så kallad angivelse saknas från målsäganden".²⁷

3.1.1 Då kan åklagare åtala

Som precis nämnts, är det väldigt svårt för åklagare att väcka åtal vid ärekränkingsbrott. Detta kan ses som ganska problematiskt då de utgör ungefär en tredjedel av kränkingsanmälningarna²⁸.

---

²¹ <http://www.aklagare.se/Media/Nyheter/Fler-atal-for-grovt-fortal/> (hämtad: 3/1-16).

²² Brå, Rapport 2015:6 Tabell 16.

²³ ibid, s. 12, 87.

²⁴ ibid, s. 87.

²⁵ ibid, samt tabell 16.

²⁶ ibid tabell 16.

²⁷ ibid. s. 87, tabell 16.

²⁸ ibid. tabell 16.

I 5 kap. 5§ brottsbalken så beskrivs just enskilt åtal och varför det inte kan väckas av en åklagare utan av målsägande vid ärekränkning. Som nämnts tidigare så finns vissa omständigheter som gör att en åklagare ändå kan väcka åtal vid ärekränkning, och dessa punkter listas i 5§. Den lyder som sådan:

"[...]Om brottet riktar sig mot någon som är under arton år eller om i annat fall målsäganden anger brottet till åtal, får åklagaren väcka åtal om detta anses påkallat från allmän synpunkt och åtalet avser

- 1. förtal och grovt förtal,*
- 2. förolämpning mot någon i eller för hans eller hennes myndighetsutövning,*
- 3. förolämpning mot någon med anspelning på hans eller hennes ras, hudfärg, nationella eller etniska ursprung eller trosbekännelse, eller*
- 4. förolämpning mot någon med anspelning på hans eller hennes sexuella läggning.[...]"²⁹*

Rekvisitet "särskilda skäl", som tidigare fanns i 5:5 BrB är numera bortplockat sedan 1 juli 2014³⁰, för att förenkla för åklagare att väcka åtal, främst vi de så kallade ärekränkningssbrotten.³¹

Åklagarmyndigheten släppte i samband med ändringen³² en rättspromemoria med rekommendationer om den nya åtalsprövningsregeln i 5:5 BrB och när det ska anses vara "påkallat från allmän synpunkt" vid ärekränkningssbrott³³:

- "Presumtionen är alltjämt att åklagaren endast undantagsvis ska föra talan även om nivån för allmänt åtal sänks något i förhållande till tidigare.*
- Allmänt åtal bör kunna väckas om det finns ett klart samhällsintresse av att brottet beivras.*
- Allmänt åtal bör också kunna väckas när det finns starka skäl med hänsyn till målsäganden."³⁴*

---

²⁹ <http://www.aklagare.se/PageFiles/13569/R%C3%A4ttsPM%202014-2.pdf> - sida 11.

³⁰ Prop. 2013/14:47.

³¹ Prop. 2013/14:47 s. 25.

³² <http://www.aklagare.se/Dokumentsamling/RattsPM1/201402-Fortal-och-arekrankning/> (hämtad: 28/12-15).

³³ Brå, Rapport 2015:6 s. 88.

³⁴ <http://www.aklagare.se/PageFiles/13569/R%C3%A4ttsPM%202014-2.pdf> - s. 13.

3.2 Ingen brottslig gärning

Alla anmälningar utgör inte brott, vilket också framgår i Brås rapport.³⁵ Det råder delvis delade meningar på BRÅ om denna siffra kan göra en rättvis representation för posten, eller om det ska anses vara en underskattning och att det då borde finnas ett mörker tal.³⁶

Den första anledningen till detta kan möjligt vara att rekvisiten, för att paragraferna ska tillämpliga och därav betraktas som ett brott, är alldeles för höga och svåra att nå. Brå nämner i sin rapport att en av anledningarna kan vara vad polisen använder för "koder" vid nedläggning. Att polisen och även åklagare, väljer att använda andra "koder" kan bero på att målsägande ska ta del av dessa, och att man vill förmildra beskedet så besvikelsen inte bli allt för stor när de får reda på att den brottsliga gärningen för dem, inte är en brottslig gärning.³⁷

3.3 Gärningsperson under 15 år

En anledning till att många anmälningar inte leder till åtal, vilket visar sig i många fall med yngre målsägande, är att den som utfört den brottsliga handlingen inte är straffmyndig d.v.s. personen är under 15 år gammal.³⁸

Är gärningspersonen under 15 år och inte straffmyndig, kopplas istället socialtjänsten in. Gärningarna är olagliga och personerna kan därför bli civilrättsligt stämde och, om de förlorar, bli tvungna att betala skadestånd.³⁹

3.4 Vanligaste nedläggningsorsaken

Majoriteten av de utredningar som läggs ner, görs p.g.a. att det är problem med utredningen eller bevisen inte är tillräckliga. Det kan ha varit svårt att finna en misstänkt eller för den delen bevisa att ett brott verkligen har ägt rum. Enligt BRÅs rapport rör det sig om cirka 44 procent⁴⁰ av anmälningarna som läggs ner på grund av svårigheter med bevisning eller utredning.⁴¹

---

³⁵ Brå, Rapport 2015:6 s.86, tabell 16.

³⁶ ibid. s. 86.

³⁷ ibid, s. 86.

³⁸ ibid, s. 86.

³⁹ <https://polisen.se/Lagar-och-regler/Om-olika-brott/It-relaterade-brott/Nathat/> (hämtad: 4/1-16).

⁴⁰ Brå, Rapport 2015:6 tabell 16.

⁴¹ ibid, s. 90.

När brott förövas på nätet, via dator eller mobil, försöker polisen alltid få fram information som på något sätt ska kunna hjälpa polis eller åklagare att knyta eller skapa kopplingar mellan brottet och en eller flera misstänkta gärningspersoner. Denna information kan t.ex. vara IP-nummer från internetleverantörer eller användarinformation från teleoperatörer.⁴² Att få fram dessa uppgifter är dock allt annat än lätt. Det kan uppstå diverse svårigheter på vägen, så som att IP-numret leder till ett företag utomlands, som t.ex. USA där många internetföretag har sina säten.⁴³ Mycket går via amerikanska servrar och då måste en begäran om "internationell rättshjälp" lämnas in.⁴⁴ Detta företag kanske inte alls är intresserat av att hjälpa till med information till en polisiär utredning, och då lämnas polis utan någonting att gå på.⁴⁵ Det kan även vara svårt att få fram ett IP-nummer som går att styrka/koppla till någon specifik person. Man kan ha använt en allmän dator på exempelvis ett bibliotek eller skola. Har man använt exempelvis en mobil vid gärningen ska information fås av teleoperatörerna⁴⁶ och detta är inte heller det lättaste. Det blev krav efter 2012 i svensk lag att teleoperatörerna och internetleverantörer skulle spara information i 6 månader, efter ett direktiv från EU⁴⁷. Dock har detta direktiv ogiltigförklarats 2014⁴⁸, men Sverige kör än så länge vidare efter de givna riktlinjerna som gavs⁴⁹. Det kan alltså uppstå en massa problem under utredning, som tyvärr i de flesta kränkingsärenden, gör att utredningen slutar i absolut ingenting.⁵⁰

3.5 Svårigheter kopplade till lagstiftningen

Rättsväsendet har, enligt BRÅs rapport upplevt svårigheter med sorteringen av anmälningarna till rätt lagrum. Polisen, till att börja med, känner inte att de vet vilka rubriceringar som de ska ge de förmodade brotten vilka härrör från internet.⁵¹ Att skilja de olika brotten från varandra torde enligt många vara enkelt, men så är inte alltid fallet. De allra flesta lagrum innehåller rekvisit som måste vara uppfyllda för att

---

⁴² Brå, Rapport 2015:6. s. 90.

⁴³ ibid. s. 91.

⁴⁴ ibid. s. 94-95.

⁴⁵ ibid. s. 91.

⁴⁶ lagen (2003:389) om elektronisk kommunikation.

⁴⁷ 2006/24/EG.

⁴⁸ <http://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2014-04/cp140054sv.pdf> (hämtad: 5/1-16).

⁴⁹ <http://www.eu-upplysningen.se/Om-EU/Om-eu-I-fokus/EUs-datalagringsdirektiv-ogiltigt/> (hämtad: 4/1-16).

⁵⁰ Brå, Rapport 2015:6 s. 91-92.

⁵¹ ibid. s. 99.

lagen ska gälla, så även de nämnda lagreglerna i denna uppsats. Problemet är, vilket även BRÅ har tagit upp med anledning av de intervjuer som gjorts med yrkesaktiva inom rättsväsendet, att lagreglerna ibland kan vara svåra att tillämpa på de brott som kan uppkomma på internet. De tar exempelvis upp problemen som kan uppkomma vid *ofredande och förtal*.⁵²

En del tycker att offer och gärningsperson ska ha direkt kontakt för att det ska kunna vara tal om ofredande, vilket då innebär en svårighet och oklarhet huruvida denna paragraf ska tillämpas på något som skett öppet på internet.⁵³

Andra är av åsikten att man ska skilja på det allmänna och personliga på nätet. Att det beror på var man skriver och uttrycker sig, som är skillnaden för vilket lagrum det ska gå under. Det kan t.ex. räknas som förtal om det skrivs öppet men ofredande om det skrivs på ens personliga sida. Detta skapar svårigheter för rättsväsendet då det spelar stor roll under vilket lagrum som brottet ska placeras. Problemet kan exempelvis uppdagas vid förtal och ofredande då polisen får starta en utredning vid ett misstänkt ofredandebrott men skulle det visa sig att det är förtal(ärekränkning), blir det helt plötsligt ett målsägandebrott. Då får inte polisen göra en utredning utom i undantagsfall.⁵⁴

Ett annat problem som kan uppstå är när polis får in anmälningar med brottsrubricering – olaga hot. Paragrafen är väldigt klar och tydlig. Det är därför lätt att se vilka rekvisiten är och vad som krävs för att dessa ska uppnås, vilket också intygas av rättsväsendet enligt rapporten från BRÅ.⁵⁵

Ovan har presenterats vad som menas med olaga hot och vad som behöver uppfyllas för detta brott.⁵⁶

Ibland kan dock det s.k. hotet, vara ganska otydligt. Det kan då handla om s.k. ”förtäckta hot”, som skapar tydliga svårigheter för rättsväsendet. Även olaga hot kan, precis som förtal, bli väldigt likt ofredande. Om rekvisiten i olaga hot-paragrafen är/blir svåra att uppfylla kan utredningen gå över till ofredande, men bara om rekvisiten i dennes paragraf uppfylls. Här kan uppstå problem då olaga hot och ofredande är olika⁵⁷, på så

---

⁵² Brå, Rapport 2015:6 s. 99

⁵³ *ibid.*

⁵⁴ *ibid.*

⁵⁵ *ibid.* s. 100.

⁵⁶ se avsnitt 2.2.3.

⁵⁷ se avsnitt 2.2.3, 2.2.4.

sätt att för att det vid ofredande krävs att flera olika variabler faller samman, vilket nämnts ovan⁵⁸.⁵⁹

4 Problem inom polisväsendet och åklagarmyndigheten

Polisen har fått fram en misstänkt person i nästen hälften av de fall/anmälningar som sedan lagts ner p.g.a. problem med utredning eller bevis, visar BRÅ. I de flesta fall av kränkingsbrott som inkommer till polis, är den misstänkte utpekad av offret.⁶⁰

Vid nedlagd utredning, trots en misstänkt gärningsman, är det oftast för svaga bevis som inte kan knyta personen tillräckligt till brottet som blir avgörande.⁶¹

Dessa svårigheter, med att få fram tillräckligt stark bevisning för att gå till åtal, kan härledas till undermålig IT-kompetens bland utredarna inom polis- och åklagarmyndighet. Att deras IT-kompetens skulle vara för låg är inget som de sticker under stolen med, då de verkligen känner att de saknar den rätta kunskapen för denna typ av brott som kommit fram mer och mer på senare tid. Denna kunskapsbrist gäller alla i rättskedjan. Ju tidigare i ledet kunskapsbrist uppkommer, desto svårare blir det att komma någon vart. Det är viktigt för polis att få fram så mycket information som möjligt i början av utredningen, så ingen värdefull information försvinner.⁶²

Vid näthatsbrott finns chansen att information och viktig bevisning kan finnas kvar, både hos målsäganden och gärningspersonen, på t.ex. en dator eller en specifik internetsida som exempelvis Facebook. Ju snabbare denna information kommer polisen tillhanda, desto bättre. Men här brister kompetensen än en gång hos polisen, då det varken finns möjlighet i organisationen eller kunskap för att kunna tömma en dator eller mobiltelefon på information snabbt nog.⁶³

Detta skulle kunna göras direkt vid anmälan exempelvis. Detsamma gäller den övriga informationen och bevisning för kränkingsbrott. Det spelar egentligen ingen roll var

---

⁵⁸ se avsnitt 2.2.3.

⁵⁹ Brå, Rapport 2015:6 s. 100.

⁶⁰ ibid. s. 94.

⁶¹ ibid. s. 94.

⁶² ibid. s. 94-95.

⁶³ ibid.

brottet begås på nätet. Informationen måste in snabbt då internet lever sitt eget liv och mycket kan förändras på kort tid.⁶⁴

Det är också extremt viktigt för rättsväsendet att verkligen kunna styrka vem det är som har suttit bakom datorskärmen och skickat kränkningarna. Kan inte detta göras blir det svårt att få gärningspersonen dömd. Det kan dock i vissa fall av ärenden vara lättare för polis och åklagare när kränkningen utförs på nätet, och den är klar och tydlig, till skillnad från om kränkningen sker i verkligheten mellan två personer. Det finns då förmodligen bevisning att hämta digitalt och man ser då på print vad som verkligen har sagts, till skillnad mot hur man ska bevisa vad som sagts mellan två personer i verkligheten.⁶⁵

Problemet är bara det att trots att du har möjlighet att få fram bevisning från datorn eller mobilen, så blir problemet att styrka vem det är som skrivit. I många fall räcker det inte att få fram själva kränkningen, utan ytterligare bevisning behövs för att kunna åtala, så som vittnen, ett erkännande eller att man helt enkelt får fram bevisning som visar vem som skrev. Denna sorts bevisning är dock svår att få fram, då vittnen oftast lyser med sin frånvaro, och erkännande är ovanligt. Därför blir den tekniska bevisningen i dessa fall extremt viktig, men den kan vara väldigt svår att få fram.⁶⁶

Det blir inte heller lätt för polisen när de ska starta i gång en utredning, men uppgifterna som de får in av anmälaren inte är tillräckliga och information saknas, då finns inte mycket annat att göra än att lägga ned. Därför är det viktigt att klargöra händelseförloppet, vad målsägande gjort och inte gjort. Det är inte alltid det lättaste för rättsväsendet, då det inte är ovanligt att många fall innehåller någon sorts relation mellan offer och gärningsperson, vilket kan krångla till det en del. Det kan t.ex. röra sig om meddelande som sänts fram och tillbaka mellan de båda, att båda har tagit och gett. Det är därför extra viktigt att kolla vad som har skickats och inte bara ifrån det ena hållet, det för att "utredningspusslet" ska ha så få luckor som möjligt.⁶⁷

---

⁶⁴ Brå, Rapport 2015:6. s. 95.

⁶⁵ ibid. s. 95-96.

⁶⁶ ibid.

⁶⁷ ibid. s. 96.

För att få fram all den tekniska bevisning som kan behövas för utredningen, krävs att polisen gör kriminaltekniska undersökningar, s.k. it-forensiska undersökningar.⁶⁸

Det kan ta en evighet innan man får tillbaka någon form av resultat, dels beror det på att dessa typer av fall riskerar att blir nedprioriterade för "viktigare fall", dels beror det på den brist som polis och förundersökningsledare har när de ska beställa undersökningar vid IT-ärenden, då de inte alltid är helt klara med vad de vill få fram, vilket i sin tur leder till att utredningen tar längre tid än vad som hade behövts.⁶⁹

5 Vilka förbättringar kan göras?

Uppsatsen har tidigare gått igenom, dels vilka problem som kan uppkomma i lagstiftningen vid kränkingsbrott, dels vilka problem som kan finnas inom rättsväsendet när det gäller IT-brott. Vilka förbättringar kan då göras på dessa områden?

Detta tog Brå upp i sin rapport till regeringen och information kommer att tas ifrån denna.⁷⁰ Som tidigare nämnts är personupplärningen för anmälda kränkingsbrott låg⁷¹.

Det ringer kraftiga varningsklockor för vilka brister som finns i vårt samhälle angående kränkingsbrott och hur rättsväsendet inte klarar av det i brist på kunskap och annat. Självklart ligger inte alla problem hos rättsväsendet då vissa brott inte ens kan klaras upp. Uppsatsen har tidigare behandlat de största orsakerna⁷² till att nivån är så låg:

- anmälningen inte utgör ett brott,
- brottet har begåtts av en minderårig, eller
- brott utgör ett målsägandebrott

Dessa tre orsakerna står för åtminstone 42 procent av de ouppklarade fallen i BRÅs rapport.⁷³ Det måste finnas rätt så mycket att jobba på och en del möjligheter till att bättra på upplärningsstatistiken.⁷⁴

Svensk polis har rapporteringsskyldighet för brott som ligger under "allmänt åtal" enligt Polislagen(1984:387) 9§ 1st, men får enligt andra stycket:

---

⁶⁸ Brå, Rapport 2015:6. s. 96-97.

⁶⁹ https://polisen.se/Global/www%20och%20Intrapolis/Rapporter-utredningar/01%20Polisen%20nationellt/Ovriga%20rapporter-utredningar/Inspektioner-tillsyns%20rapporter/2014/Tillsynsrapport_14_2_it%20brott.pdf - s. 7,9 (hämtad 3/1-16).

⁷⁰ Brå, Rapport 2015:6 s. 104.

⁷¹ se avsnitt 4.

⁷² Brå, Rapport 2015:6 s. 104; avsnitt 3.1-3.3.

⁷³ ibid. s. 104, tabell 16.

⁷⁴ ibid.

”En polisman får lämna rapporteftergift om brottet med hänsyn till omständigheterna i det särskilda fallet är obetydligt och det är uppenbart att brottet inte skulle föranleda annan påföljd än böter.”

Poliser som medverkat i BRÅs rapport, säger att brottsanmälan oftast upprättas, men att polisen har möjlighet, enligt ovan nämnda paragraf, att inte göra detta vid brott som högst kan resultera i böter. Detta används dock inte så ofta vilket gör att polisen kan få in anmälningar på lite allt möjligt, däribland anmälningar om brott efter påstådda kränkningar men som är av ringa karaktär, som då inte når upp till rekvisiten för att klassas som brottslig. Detta görs under alla de nämnda brotten i denna uppsats och är inte specifikt för någon av dem, och dessa anmälningar påverkar självklart statistiken negativt. Polisen har dock som mål att ta emot alla anmälningar (så många som möjligt) och då påverkas självklart personuppgivningen.⁷⁵

För att påverka och förbättra möjligheterna till personuppgivning, känner polis och åklagare att de måste få fram ett bättre samarbete med diverse internetföretag, vilket möjliggör att det ska vara lättare att få fram IP-nummer.⁷⁶

Framsteg har gjorts på området genom ett samarbete mellan Rikskriminalpolisen och Facebook och deras samarbete ”SPOC”⁷⁷, som tillhör polisens Interpol-avdelning nationellt, där kontakten sköts dem emellan dygnet runt.⁷⁸

2012 införde Sverige det s.k. Datalagringsdirektivet⁷⁹ i lagen (2003:389) om elektronisk kommunikation⁸⁰, vilket var ett direktiv om hur länge dessa ovan nämnda operatörer skulle vara tvungna att spara sin information⁸¹, och var menat att det skulle förbättra

---

⁷⁵ Brå, Rapport 2015:6 s. 105.

⁷⁶ ibid. s. 106.

⁷⁷ ibid. s. 107

⁷⁸ <https://polisen.se/Om-polisen/Internationell-verksamhet/Interpol/> (hämtad: 5/1-16),
<http://www.svenskpolis.se/Artikelarkiv/Artiklar-2014/Juni-2014/De-har-nyckeln-till-nathatarna/>
(hämtad: 5/1-16).

⁷⁹ 2006/24/EG.

⁸⁰ Brå, Rapport 2015:6 s. 107.

⁸¹ <http://www.eu-upplysningen.se/Om-EU/Om-eu-I-fokus/EUs-datalagringsdirektiv-ogiltigt/> (hämtad: 5/1-16).

möjligheten att få ut användarinformation. Detta direktiv ogiltigförklarades sedan 2014 av EU-domstolen⁸².

Sverige har dock valt att ha kvar dessa riktlinjer i lagen⁸³ men för tillfället är det oklart hur rättsläget kring denna typ av informationslagring fortfarande ska gälla eller inte, då Kammarrätten i Stockholm har skickat ett förhandsavgörande till EU-domstolen angående Sveriges lagstiftning om datalagring⁸⁴.

Att det kommer påverka Polisens möjligheter att få ut information är självklart, och beroende på utfallet kan man bara hoppas att det ska underlätta deras möjligheter att få ut användarinformation som hjälper dem i deras arbete. Att i samband med detta, även förbättra deras kompetens inom IT och IT-relaterade brott är minst lika viktigt, vilket behövs göras i hela rättsväsendet. Utbildningar och annat kompetenshöjande kommer att behövas för alla inblandade menar de som BRÅ intervjuat.⁸⁵

Ett bättre samarbete måste också tas fram mellan polis och it-forensiker⁸⁶, vilket bör leda till att deras undersökningar görs snabbare och ger "önskat" resultat.

Beställningarna från polisen måste bli bättre, men även bemanningen på de olika ställena måste vara rätt och den bästa möjliga, både i kompetens och antal.⁸⁷

Enligt rapporten från BRÅ behövs ett uppsving även när det gäller de brottskoder som polisen använder vid anmälningar av brotten som begås på internet. Detta ses som ett problem då fler och fler brott begås på/via internet, och man hoppas att med hjälp av utbildningar hjälpa polisen att ge rätt underlag vid begånget brott.⁸⁸

Informationen mellan polis och målsägande har också stor förbättringspotential, denna förbättring bör göras enligt BRÅ vilket även bör göras när det gäller bemötandet från polis till offer och detta på fler plan.⁸⁹

---

⁸² <http://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2014-04/cp140054sv.pdf> (hämtad: 5/1-16).

⁸³ <http://www.eu-upplysningen.se/Om-EU/Om-eu-I-fokus/EUs-datalagringsdirektiv-ogiltigt/> (hämtad: 5/1-16).

⁸⁴ <http://www.kammarrattenistockholm.domstol.se/Om-kammarratten-/Nyheter-och-pessmeddelanden/Forhandsavgorande-om-den-svenska-datalagringen-begars-fran-EU-domstolen/> (hämtad: 5/1-16).

⁸⁵ Brå, Rapport 2015:6 s. 107.

⁸⁶ https://polisen.se/Global/www%20och%20Intrapolis/Rapporter-utredningar/01%20Polisen%20nationellt/Ovriga%20rapporter-utredningar/Inspektioner-tillsyns%20rapporter/2014/Tillsynsrapport_14_2_it%20brott.pdf - s. 23.

⁸⁷ Brå, Rapport 2015:6 s. 108-109.

⁸⁸ ibid. s. 110.

⁸⁹ ibid.

Något som definitivt måste förbättras är ärekränkingsbrotten och hur dessa bör utredas. Det skulle kunna lösas genom att få in det under allmänt åtal och upphör att vara ett målsägandebrott, men här är inte åklagarna positiva enligt BRÅ. Anledningen till detta tros vara att rekvisiten är alldeles för breda att det skulle göra att de mer vaga och ringa gärningarna även de, skulle gå under detta brott.⁹⁰

Åtalsprövningsregeln behövs därför för att sålla ut dessa fall, och utan denna skulle åklagarmyndigheten behöva mer/ fler resurser då anmälningarna hade ökat kraftigt. Dock verkar inte denna regel vara helt välfungerande, vilket BRÅ påpekar, då åtalsprövningsregeln i många fall även sållar ut de brott som faktiskt bör gå vidare och de blir lite som ett lotteri. Fler fall bör tas till förundersökning av åklagare, enligt BRÅ.⁹¹ Ett nytt direktiv släpptes 2014⁹² och Brå uppmuntrar till den utredningen som just i detta nu pågår och ska redovisas i slutet av januari 2016, och hoppas det ska komma att få en positiv inverkan och hjälpa utredningarna framöver när det gäller kränkingsbrotten.⁹³

6 Analys och slutsats

Många av de lagar som vi har och använder idag har flera år på nacken. Visst, vi har fått många nya lagar de senaste åren och de lär dyka upp fler i framtiden, det kan vi vara säkra på.

Internet slog igenom i början på 90-talet i Sverige och nu idag, vet nog alla hur stort internet har blivit. Innan internet kom med alla sina sociala medier, chattar, bloggar och diverse andra funktioner som gör att personer kan kontakta andra personer, vitt som brett, var det heller ingen som visste vilka problem det skulle medföra i framtiden.

Det är oklart hur länge mobbning och hot har funnits i vårt samhälle, och då menar jag inte på nätet, utan det som sker "öga mot öga" eller kanske det som sprids via rykten och skitsnack. Men mobbning och hot på internet är något nytt. Något nytt om man jämför med mobbning och hot i stort, i historien.

Men på de, cirka 20 åren, som internet har existerat i Sverige, har det också vuxit fram problem. Samtidigt som internet har blivit större och större har problemen ökat i

---

⁹⁰ Brå, Rapport 2015:6 s.111.

⁹¹ ibid. s. 112.

⁹² ibid. s. 112.

⁹³ ibid; <http://www.regeringen.se/artiklar/2015/03/brott-pa-natet/> (hämtad: 5/1-16).

samma takt. Mobbning, hot och de andra kränkningarna som man kunde och kan råka ut för i samhället, har nu spridit sig från skolgårdar och arbetsplatser, till internet. Förr kunde man i princip bara bli utsatt om du träffade någon/några, om du pratade i telefon eller via mail. Idag kan du bli drabbad var som helst och när som helst. De kränkningar som nu florerar på internet och dess sociala medier och bloggar drabbar tusentals varje dag. Många som kanske inte är så insatta på ämnet hade lätt kunnat säga något i stil med; "Men det är väl bara att sluta gå in på de där sidorna!" Eller till en bloggare hade orden istället kunnat vara; "Du kan ju slippa hat om du bara slutar blogga!".

Om det bara vore så enkelt.

Samhället har i dag blivit lika beroende av internet som internet är beroende av samhället. Det vill säga, de hör ihop. För att leva i det samhälle som vi har idag måste man i princip vara kopplad till internet, på något sätt.

Dagens arbetsplatser, använder sig av mail, det skapas Facebook-grupper för en arbetsplats eller för en arbetsgrupp. Alla använder i princip mobiltelefoner idag och de allra flesta av dem är s.k. "smartphones", d.v.s. de är alla uppkopplade till internet, många har den kopplad till mail och andra chatt-funktioner, och de allra flesta använder SMS för att skicka budskap och meddelande till varandra.

Det har därför blivit lättare att kränka, hota och sprida **Näthat** än någonsin.

Utvecklingen av detta problem är, som jag nämnde innan, inget som bara plötsligt dykt upp. Det har stegvis vuxit fram under cirka 20 års tid, så det är verkligen inget nytt för våra myndigheter och rättsväsen.

Hur kommer det sig då att vi är och har varit så dåligt förberedda, ovilliga att följa med i utvecklingen?

En av orsakerna kan nog vara att samhället inte riktigt velat "se problemet", inte riktigt sett allvaret och kanske till en början hur stort det faktiskt kunde bli. Åtminstone borde man ha gjort det efter ett tag. Nu efter 20 år står vi fortfarande, enligt min åsikt, långt ifrån där vi egentligen borde vara. Lagarna som används vid näthatsbrott, är de som nämnts tidigare i uppsatsen, dessa är dock inte helt och hållet anpassade för att användas vid dessa typer av brott. Brott som görs i samhället är även ett brott om detsamma görs på internet. Men det är inte där problemet ligger. Problemet ligger

istället i anpassningen till dessa näthatsbrott. Ett hot på gatan utgör ett brott, precis som ett hot på nätet gör. Brotten är lika, men ändå så olika.

På något sätt så har man valt att inte anpassa lagstiftningen efter brottet, utan snarare att brottet har anpassats efter lagstiftningen.

Uppsatsen ger inte utrymme till någon djupare analys och diskussion till ett eventuellt oaktsamhetsrekvisit. De rådande kränkingsbrotten är s.k. uppsåtsbrott, och uppsåt behövs alltså för att brott ska föreligga. Jag tycker att ett alternativ till att, enligt min mening, förbättra lagstiftningen kan vara att föra in den andra skuldformen, oaktsamhet, i lagarna. Ett otillåtet risktagande ska då inte vara möjligt att ta vid kränkingsbrotten. Jag uppmanar därmed till vidare undersökning inom området.

Kunskapen hos de olika arbetsplatserna i dagens rättsväsen är alldeles för låg, vilket de själva håller med om. Att problemen börjar redan när målsägande tas emot vid anmälning, att kunskapen under utredningen är knapphändig samt att rättsväsendet inte arbetar som en enhet när det gäller dessa nya, moderna brott, ger en ganska tydlig bild över var och vad problemet är. Även om lagstiftningen och tolkningen av denna bidrar med sina problem, måste man försöka börja någonstans och det bästa vore nog att starta med rättsväsendet. För det kan kännas ganska onödigt att ändra i lagstiftningen om rättsväsendet ändå inte kan hantera det, då kompetensen och kunskapen saknas eller är knapphändig. Jag var kanske själv av det tycket när jag skulle börja skriva uppsatsen, att "det är ju fel på lagarna". Men nu i efterhand, efter att ha gått igenom material och skrivit denna uppsats, har jag delvis ändrat mitt tycke. Jag tycker fortfarande att i det långa loppet är det definitivt så att lagarna kring dessa brott bör ändras. Men det främsta målet just nu borde vara att höja kompetens för polis, åklagare och domare när det gäller dessa IT-relaterade brott. Där har vi en bra början för att få bukt på dessa brott.

Sen menar många att yttrandefriheten är extremt viktig i Sverige, att man ska få lov att uttryck åsikter och personliga ställningstaganden, enligt 1:1 YGL och detta skydd är väldigt långtgående. Men ska verkligen denna rätt få gå över rätten att inte bli kränkt? Dessa kränkningar som finns i vårt samhälle kan skapa så mycket lidande, så mycket smärta, och vissa personer klara inte av att hantera denna smärta som de blir utsatta för. Det kan då sluta väldigt olyckligt. Det är främst i relationen mellan yttrandefrihet och

ärekränkning som problemen finns, och så som lagsstiftningen ser ut nu är det viktigare med yttrandefriheten. Ska då de som näthatar och kränker personer, på och utanför internet, få skydda sig bakom yttrandefriheten? Bakom en av våra grundlagar, en av våra hörnstenar i samhället.

Det finns många aspekter att ta hänsyn till. En annan aspekt att angripa detta på, skulle kunna vara via EKMR⁹⁴ och art. 8, rätt till skydd för privat- och familjeliv. Enligt art.8 ska du ha rätt till respekt för ditt privatliv, och frågan är då om yttrandefrihetsgrundlagen ska få inskränka på denna rättighet? I art. 10 EKMR finns Yttrandefriheten, att alla har rätt till yttrandefrihet, då blir frågan, vilket väger tyngst? Det kan vara en evig kamp, mellan dessa rättigheter och frågan är vilket som går vinnande ur kampen? Om det ens är någon som gör det. Det är inte upp till mig att avgöra detta, då risken att bli för partiskt finns. Men jag tog med detta för att på något sätt försöka belysa ett problem som finns. Att många näthatare ska kunna skydda sig bakom vår grundlag, medan alla offer som har en rätt att inte bli kränkt, står delvis utan skydd mot detta trots att det kanske är dem som behöver det mest. Något måste göras för att få bukt med detta problem. Men i nuläget ska inte kraften läggas på yttrandefrihetsgrundlagen, utan på det som verkligen går och är realistiskt att lösa, som problemen inom rättsväsendet och de lagar som faktiskt är realistiska att ändra. Att direktivet som kom 2014⁹⁵ och vad detta har medfört för förändring i den praktiserande juridiken, då speciellt för åklagare, är oklart och bör visserligen ges mer tid innan en rättmätig bedömning av ändringen kan göras. Intressant också med den pågående utredning som kommer redovisas i januari 2016⁹⁶. Förhoppningsvis kommer dessa gjorda och troliga förändringar medföra något positivt och att vi går framåt och bekämpar kränkingsbrotten.

---

⁹⁴ Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna.

⁹⁵ dir. 2014:74.

⁹⁶ <http://www.regeringen.se/artiklar/2015/03/brott-pa-natet/> (hämtad: 5/1-16).

Käll- och litteraturförteckning

Tryckta källor

Lagar

Brottsbalken 1962:700

Lagen om elektronisk kommunikation 2003:389

Polislagen 1984:387

Rättegångsbalken 1942:740

Propositioner

Prop. 2013/14:47 Några ändringar på tryck och yttrandefrihetens område

Direktiv

dir. 2014:74 Ett modernt och starkt straffrättsligt skydd för den personliga integriteten

Europadirektiv

2006/24/EG Europaparlamentets och Rådets direktiv

Litteratur

Jareborg, Nils; Friberg, Sandra: "Brotten mot person och förmögenhetsbrotten", Upplaga 3, Uppsala 2010

Korling, Fredric & Zamboni, Mauro (red.): *Juridisk metodlära*. Upplaga 1:3, Lund 2013

Schultz, Mårten; Sackemark, Alexandra; "Näthat – Rättigheter & Möjligheter", Upplaga 2, Visby 2015

Elektroniska källor

Brott på nätet, Regeringskansliet, publicerad 12 mars 2015, hämtad 5 januari 2016 från: <http://www.regeringen.se/artiklar/2015/03/brott-pa-natet/>

De har nyckeln till näthatarna, Svensk Polis, publicerad 30 juni 2014, hämtad 5 januari 2016 från: <http://www.svenskpolis.se/Artikelarkiv/Artiklar-2014/Juni-2014/De-har-nyckeln-till-nathatarna/>

Domstolen ogiltigförklarar direktivet om lagring av uppgifter, Europeiska Unionens Domstol, publicerad 8 april 2014, hämtad 5 januari 2016 från:
<http://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2014-04/cp140054sv.pdf>

EU:s datalagringsdirektiv ogiltigt, Sveriges Riksdag, publicerad 11 april 2014, senast uppdaterad 28 augusti 2015, hämtad 5 januari 2016 från:
<http://www.eu-upplysningen.se/Om-EU/Om-eu-I-fokus/EUs-datalagringsdirektiv-ogiltigt/>

Fler åtal för grovt förtal, Åklagarmyndigheten, Publicerad 12 januari 2012, hämtad 3 januari 2016 från:
<http://www.aklagare.se/Media/Nyheter/Fler-atal-for-grovt-fortal/>

Förhandsavgörande om den svenska datalagringen begärs från EU-domstolen, Kammarrätten i Stockholm, publicerad 29 april 2015, hämtad den 5 januari 2016 från:
<http://www.kammarrattenistockholm.domstol.se/Om-kammarratten-/Nyheter-och-pessmeddelanden/Forhandsavgorande-om-den-svenska-datalagringen-begars-fran-EU-domstolen/>

Förtal och förolämpning – RättsPM 2014:2, Åklagarmyndigheten, Publicerad juni 2014, hämtad 3 januari 2016 från:
<http://www.aklagare.se/PageFiles/13569/R%C3%A4ttsPM%202014-2.pdf>

Förtal och ärekränkning, Åklagarmyndigheten, hämtad 28 december 2015 från:
<http://www.aklagare.se/Dokumentsamling/RattsPM1/201402-Fortal-och-arekrankning/>

Inspektion av polismyndigheternas förmåga att handlägga IT-brott, Tillsynsrapport 2014:2, Rikspolisstyrelsen, hämtad 3 januari 2016 från:
https://polisen.se/Global/www%20och%20Intrapolis/Rapporter-utredningar/01%20Polisen%20nationellt/Ovriga%20rapporter-utredningar/Inspektioner-tillsyns%20rapporter/2014/Tillsynsrapport_14_2_it%20brott.pdf

Interpol, Polisen, senast granskad 21 maj 2015, hämtad 5 januari 2016 från:
<https://polisen.se/Om-polisen/Internationell-verksamhet/Interpol/>

Näthat – lagar och regler, Polisen, senast granskad 10 juni 2015, hämtad den 4 januari 2016 från:
<https://polisen.se/Lagar-och-regler/Om-olika-brott/It-relaterade-brott/Nathat/>

Polisanmälda hot och kränkningar mot enskilda personer via internet -Rapport 2015:6,
Brottsförebyggande rådet, tryckt 2015:

https://www.bra.se/download/18.5e2a4a6b14ab166759985c/1422612591546/2015_6_Polisanm%C3%A4lda+hot+och+kr%C3%A4nkningar+mot+enskilda+personer+via+internet.pdf

Vad är näthat, Institutet för juridik och internet, hämtad 2/1-16 från:

<http://www.juridikinstitutet.se/nathat>